

Investește în oameni !

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial pentru Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013

Axa prioritară nr. 1 “Educația și formarea în sprijinul creșterii economice și dezvoltării societății bazate pe cunoaștere”

Domeniul major de intervenție 1.5 “Programe doctorale și post-doctorale în sprijinul cercetării”

Titlul proiectului: “ Pluri și interdisciplinaritate în programe doctorale și postdoctorale”

Număr de identificare contract: POSDRU/159/1.5/S/141086

Beneficiar: Institutul de Cercetare a Calității Vieții, Academia Română

FORMA ÎN ORNAMENTAREA LEMNULUI

Preocupările în domeniul prelucrării lemnului la meșterii populari se încadrează profund în acțiunea de ridicare și valorificare a tezaurului artistic de valori.

Imaginea, forma și spațiul mirific al locului maramureșean joacă un rol esențial în acest vast proces de educare și instruire artistică a meșteșugului tradițional.

Trebuie să adăugăm creația trecutului, în concomitență cu creația prezentului, dând prețuire în temelia dezvoltării artistice.

Artistul meșteșugar este chemat tot mai mult să îndeplinească o înaltă misiune în formarea artistului de azi și de mâine.

Opera de artă este simultan structură, valoare, formă comunicativă, normă, unitate între imagine și intelect, între scopul expresiv și cel ideatic.

Artele plastice sunt în general cele care modelează spațiul și forma. Artistul plastic dă în activitatea liberă, unui material în sine uniform, o formă sau o modalitate de existență vizibilă, prin care acesta devine, prin contemplarea estetică, purtător sensibil al unei lumi abstracte unitare.

Forma plastică se referă în principal la aspectul exterior al operei de artă, având în acest sens o autonomie și o valoare în sine.

Aria de acoperire a sculpturii în lemn trebuie delimitată în primul rând de celelalte arte: arhitectura și pictura ce folosesc ca suport material lemnos respectiv arhitectura bisericilor și caselor din lemn și pictura pe lemn.

Față de arhitectura lemnului sculptura în lemn are un caracter aplicativ, dar există și sculptură independentă.

În cadrul sculpturii în lemn se face o deosebire în literatura de specialitate între sculptura în lemn propriu-zisă și sculptura în lemn policromat. Diferența constă în primul rând în tratarea lemnului sculptat prin diferite tehnici. Lemnul policromat va avea în mod obișnuit stratul de grund, format din

mai multe substraturi, urmat de stratul de culoare, foița de aur sau stratul de bronz. Acest strat policrom influențează modul de lucru al lemnului în timp, modul de reacție la diverși factori de degradare și tehnicile de conservare - restaurare.

Opera de artă este tentativa către unic, ea se afirmă ca un tot, ca un absolut și, în același timp, aparține unui sistem de relații complexe, ea se supune trecerii timpului și aparține eternității.

Balzac scrie într-unul din tratatele sale politice: "Totul este formă, viața însăși este o formă". Orice activitate se lasă descoperită și definită în măsura în care capătă forma, în care își înscrie curba în timp și spațiu, dar viața se comportă în primul rând ca o forță creatoare de forme. Viața este o formă, iar forma este modul de manifestare al vieții creatoare.

Formele nu constituie propria lor schemă, viața lor se desfășoară într-un spațiu care nu este cadrul abstract al geometriei, ea capătă amploare la nivelul materiei, cu ajutorul uneltelor, în mâinile meșterilor, într-o lume concretă și variată. Această formă își păstrează proporțiile dar calitatea ei variază în funcție de materie, de unealtă și de mână.

Acest mod de compunere a formelor plăcute trebuie realizat prin alegerea unor linii variate în configurațiile și dimensiunile lor, precum și prin diversificarea raporturilor dintre ele folosind toate mijloacele și simbolurile imaginabile.

Arta în prezența obiectului, adică a formei adevărate în spațiul adevărat, începe să-l trateze așa cum o face privirea, după sistemul piramidei vizuale.

Prin forma unor simboluri am căutat să descoperim un cod simbolic, complex de bogat și de interesant care este cuprins în ornamentele artei lemnului să evidențieze motive și compoziții.

Valoarea artei lemnului din ținutul Maramureșului este un compartiment al artei populare extrem de reprezentant și important. Este o artă originală de o mare densitate motivistică, cu semne de mare vechime, rezultate din universul lor de gândire.

Arta populară este un simbol, un mijloc de comunicare, prin care creatorul popular se exprimă prin semne, un mod deosebit de exprimare.

Arta populară și întregul ei proces de dezvoltare și diversificare nu pot fi înțelese fără cunoașterea tradițiilor poporului. Arta lemnului cuprinde în conținutul ei și expresia plastică a unor credințe, simboluri și manifestări cu caracter de cult religios.

Arta lemnului necesită o bună cunoaștere a psihologiei artistului maramureșean, cu trăsăturile ei definitorii, reflectate în creația sa artistică.

Meșterul maramureșean este mândru de obârșia sa și de trecutul său, trăsătură reflectată în decorarea artistică a lemnului printr-o creație bogată de motive transfigurate pe toate categoriile de obiecte din familia celor cosmomorfe: semne solare de toate categoriile: steaua, semiluna, luna, rozete solare.

Evoluția în prelucrarea artistică a lemnului este influențată de factori numeroși. Intervine schimbarea de optică a meșterului privind receptarea pătrunderilor noilor forme de expresie artistică care le substituie pe cele vechi tradiționale.

Decorul porților cu vechile forme decorative cu motive simplificate și aerate au fost substituite prin compoziții noi, cu o aglomerare de motive, în care meșterii manifestă tendința de a acoperi cu semne ornamentale întreaga suprafață a porții, manifestându-și astfel mai bine elanul creator prin folosirea unor forme artistice noi.

O alta dovadă a prelucrării lemnului din cele mai vechi timpuri, în spațiul investigat ne-o slujeste folosirea în ornamentică a motivelor preponderent geometrice, precum și o serie de simboluri cum ar fi semnele solare sau alte simboluri mistico-magice de largă răspândire pe întreg spațiul românesc și în cultura populară a altor popoare.

Una dintre caracteristicile fundamentale ale acestei decorații este preocuparea de fasonare într-un anumit fel a elementelor decorative, ținând seama de legile compoziției arhitecturale, cu proporțiile și trăsăturile sale stilistice.

Ornamentica lemnului deține un stil și o tehnică proprie, cu posibilități de înfățișare și genuri artistice multiple. Indiferent dacă este vorba de pictură sau sculptură, ori de alte tehnici, compozițiile cele mai frecvente sunt ansamblurile de creștături rezultate din linii drepte, linii frânte, zig-zagul, punctul, cercul, triunghiul, rombul sau torsada. Prin dispunerea acestor elemente după diferite axe, folosind înșiruirea, încolonarea, simetria, dreaptă sau pe diagonală se realizează compoziții extrem de variate. Modul de tratare și tehnica de execuție, scara și raportul dintre diferite elemente sunt factori care joacă un rol important în ansamblul său decorativ.

Motivele artei sculpturale îmbracă direct elementele arhitecturale, decorează mobilierul.

Studiul motivelor artistice decorative noi și vechi ne dau posibilitatea înțelegerii evoluției artistice, a modului în care s-au păstrat vechile tradiții, exprimând în același timp specificul cultural al epocii.

Imagini Muzeul
Satului
Maramureșean
Sighetul Marmatiei

BIBLIOGRAFIE

- Henri Focillon „Viața formelor”, Editura Meridiane, București 1995
- M.J. Bartos „Compoziția în pictură” Editura Policrom, Iasi 2009
- Grigore Ionescu „Arhitectura Românească” Editura Tehnică, București 1986
- Corina Nicolescu „Muzeologie generală” Editura Didactică și Pedagogică București 1979
- Horsa „Spații forme și culori în arta contemporană” Editura Meridiane București 1989
- Nathan Knobler „Dialogul vizual” Editura Meridiane București 1983
- Arthur F. Janes „Introducere în artă” Editura Lider București 1992
- Ion Ianosi „Sublimul în artă” Editura Meridiane București 1984
- Carrada Maltese „Mesaj și obiect artistic” Editura Meridiane București 1976
- Theodor Lipps „Estetica contemplarea estetică și artele plastice” Editura Meridiane București 1987
- Petrescu Paul „Arhitectura țărănească de lemn din România” Editura Meridiane București 1974
- Mihai Dancus „Zona etnografică Maramureș” Editura Sport – Turism București 1986
- Mihai Dancus „Muzeul etnografic Maramureș” Editura Dacia XXI Cluj Napoca 2010
- Pamfil Biltiu „Prelucrarea artistică a lemnului în arta populară din Maramureș” Editura Eurotip Baia Mare 2010
- Al. Tanase și Ion Rehedeu „Artă și ideologie” Editura Junimea Iași 1979
- Dan Covataru „Simbol și obiect” Editura Artes Iași 2005

Doctorand Panciu Zoița-Nicoleta

Universitatea de Arte Vizuale și Design „George Enescu” Iași